

motivational components of the person activity, and covers the following structural components: motivational-value, acoustic-physiological and emotional-volitional. The purpose of the paper is to highlight the course and results of the experimental verification of the efficiency of the methods of music aural activity formation of prospective music teachers in the training choir. In the course of theoretical modeling the evaluation criteria have been substantiated, with the help of which the level of formation of the indicated components has been determined experimentally.

Experiment results are: in EG – the number of high-level subjects increased from 28,5 % to 45,7 %, the average level – from 20,7 % to 41,2 %, whereas the number of students with low level fell from 50,8 % to 13,1 %. In the CG, the situation has developed in a slightly different way: the number of investigated students with high levels increased from 18,8 % to 25,2 %, the average level – from 39,7 % to 44,5 %, the low level dropped from 41,5 % to 30,3 %. Thus, the students of CG who studied under the traditional method, have a positive dynamics, but less intense than in the EG. It is also found out that all the components of the structure of music and auditory activity related. The dynamics of positive changes took on the intensity of exercise to the extent of forming experiment.

Key words: *future teachers of musical art, experimental research, pedagogical conditions, musical and auditory activity, training choir, skills of singers, musical line-up, leader of choir.*

УДК 378.147.88:371.314.6:373.5:378.4(076)

Наталія Коваленко

Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-2854-2461

DOI 10.24139/2312-5993/2018.09/261-271

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ ТА ПРОЕКТУОТВОРЮВАЛЬНА ДЕФІНІЦІЯ В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЕКТІ

Гуртуючись на ретроспективному аналізі власної педагогічної практики розкрито особливості організації навчально-наукового педагогічного проекту, який об'єднав вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка», проведення студентського психолого-педагогічного дослідження та навчальної пропедевтичної практики майбутнього вчителя. Схарактеризовано структуру спільного проекту школи і університету: розробка діагностичних методик психолого-педагогічного дослідження та методичних розробок виховних заходів; пілотна апробація, експертна оцінка діагностичних методик та методичних розробок; проведення дослідження в період навчальної практики в початковій школі; проведення системи виховних формуючих заходів у початковій та основній школі; висвітлення отриманих результатів (підготовка до друку статей, друк збірок матеріалів).

Ключові слова: *педагогічна професійна підготовка, науково-дослідницька робота студентів, дослідницька компетентність майбутнього вчителя, практична педагогічна підготовка, навчальна педагогічна практика, навчально-науковий педагогічний проект, технологія формування дослідницької компетентності майбутніх учителів.*

Постановка проблеми. Критеріальною характеристикою педагогічної компетентності майбутнього фахівця є дієвість набутого навчального здобутку в професійній діяльності. У даному дослідженні вивчення навчальної дисципліни розглянуто як навчальний проект, результатом якого є розробка та реалізація студентами завдань виховного тижня в початковій школі (діагностичне вивчення виховної проблеми та висвітлення отриманих результатів у наукових студентських статтях, методична розробка та впровадження колективних та масових форм виховної роботи, вивчення педагогічного досвіду педагогічного колективу школи), що є підґрунтям педагогічної компетентності майбутніх учителів на другому році навчання. Професійна діяльність у даному дослідженні стала інтегральною в навчальному проекті, який об'єднав теоретичні знання з дисципліни, методичні, дослідницькі вміння. Системоутворювальною дефініцією проекту визначено актуальну в сучасному суспільстві медіаграмотність.

Аналіз останніх досліджень. Методологічні основи вищої педагогічної освіти висвітлено в дослідженнях А. Алексюка, В. Андрущенко, В. Бондаря, С. Вітвіцької, О. Дубасенюк, І. Зязюна, М. Євтуха, Г. Іванюк, В. Кан-Каліка, Л. Кондрашової, В. Кременя, В. Лугового, О. Пехоти, С. Сисоевої, А. Троцько та інших.

Завдання, форми, умови ефективності організації науково-дослідної роботи студентів у закладах вищої освіти розкриті у працях Н. Дем'яненко, Г. Кловак, О. Крушельницької, В. Курила, Н. Пузирьової тощо.

Місію педагогічної практики в системі професійної педагогічної підготовки розвинуто в дослідженнях О. Абдулліної, В. Кан-Каліка, Г. Коджаспірова, М. Козія, С. Кульневич, О. Савченко, С. Сисоевої, В. Сластьоніна, П. Решетнікова та інших дослідників. Різні аспекти дослідницької роботи студентів у період практики розкрито в роботах (О. Кислої, В. Кондратюк, О. Якубчик, О. Лінник, О. Цоколенко).

Аналіз наведених досліджень дає підстави для висновків про те, що в дослідженнях вищої педагогічної освіти розкриті організація та методика науково-дослідницької діяльності майбутніх фахівців, висвітлено особливості організації різних форм педагогічної підготовки майбутнього вчителя. Подальшого дослідження потребує пошук форм оптимізації професійної педагогічної підготовки. Виходячи з цього, ставимо за мету обґрунтувати ефективність технології навчально-наукового педагогічного проекту вивчення навчальної дисципліни та організації навчальної практики у формуванні дослідницької компетентності майбутніх учителів.

Методи дослідження. Для реалізації мети й поставлених завдань на різних етапах наукового пошуку комплексно застосовано такі методи: *теоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, систематизація й узагальнення наукових джерел) з метою з'ясування проблеми дослідження, теоретичного обґрунтування сутності поняття «навчально-науковий

педагогічний проект», розробку його структури; *емпіричні* (анкетування, опитування, бесіди, спостереження, ретроспективний аналіз власної педагогічної практики, експертні оцінки, аналіз продуктів навчально-пізнавальної діяльності студентів) з метою з'ясування ефективності навчально-наукового педагогічного проекту.

Виклад основного матеріалу. Навчально-науковий педагогічний проект як технологія формування дослідницької компетентності студентів об'єднав: реалізацію навчальних завдань дисципліни «Педагогіка», організацію навчальної педагогічної практики, розробку і проведення педагогічного дослідження.

Планування проекту розпочинається до початку учнівського та студентського навчального року. За таких умов позитивним є те, що розпочинаючи навчальний рік, вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка», студенти мають час усвідомити значущість їх майбутньої виховної роботи для учнів початкової школи, підготуватись до здійснення завдань практики, апробувати в академічній аудиторії фрагменти виховних справ. У співпраці керівника практики, заступника з виховної роботи та заступника директора школи з молодшої ланки закладається тематика виховного тижня, зміст виховної роботи, проблема для студентського психолого-педагогічного дослідження. Так, протягом 2016–2019 навчальних років проектами школи та університету стали наступні змістові лінії: тиждень козацької слави (2016), тиждень толерантності (Тиждень толерантності: проект школи та університету, 2017), тиждень до всесвітнього дня дитини (Всесвітній день дитини: проект школи та університету, 2018), тиждень медіаграмотності (Тиждень медіаграмотності: проект школи та університету, 2019). Змістом спільного проекту КУ ССШ I-III ступенів № 17, № 2 м. Суми і другокурсників фізико-математичного та природничо-географічного факультетів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка у 2018–2019 навчальному році став комплекс навчальних, науково-дослідницьких і виховних справ об'єднаних тижнем медіаграмотності.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та мас-медіа потребує цілеспрямованої підготовки особистості до корисного й безпечного користування ними. Головна проблема щодо впровадження медіаграмотності, на думку Л. Гриневич, полягає в методології, оскільки «не можна вчителя, який сам не вміє критично мислити, відправити цьому вчити дітей. Йому треба дати інструментарій. Цього не було в нашій культурі радянської та пострадянської школи – навчання критично мислити, ставити питання, піддавати сумніву, інформаційна безпека дітей» (Медіаграмотність потрібно запровадити в практику кожного вчителя). Нормативні положення медіаосвіти закладені в Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, 2016).

Медіапсихологічну місію дорослого колектив науковців Інституту соціальної та політичної психології вбачають у тому, щоб «допомогти дитині виробити адекватні орієнтири щодо медіа як частини життєвого світу, розібратися в особливостях медіареальності й опанувати її, щоб збільшити її ресурсні можливості та зменшити ризики негативних впливів» (Найдьонова, 2015, с. 39).

Для студентів участь у проекті передбачала розробку, проведення дослідження медіаграмотності учнів початкової школи, визначення на основі аналізу результатів виховних заходів та їх проведення в період навчальної практики. З метою актуалізації проблеми медіакомпетеності, більш ґрунтовного розуміння її сутності, самодослідження студенти взяли участь у схожому на учнівське дослідження медіаграмотності. Поряд із роллю дослідників, студенти у проекті стали й респондентами. В он-лайн опитуванні взяли участь другокурсники Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Обсяг студентської вибіркової сукупності 99 осіб, учнівської 360 осіб.

Дослідження показало, що всі опитані студенти зареєстровані в соціальних мережах, 98 % зареєстровані більше ніж в одній мережі, найбільш популярними стали: Instagram (96 %), Viber (93 %), Facebook (86 %) YouTube (79 %), у середньому майбутні вчителі проводять у соціальних мережах більше 4-х годин. Виходячи з отриманих даних, можна вважати, що користування соціальними мережами є звичайним для сучасних студентів. Молодь усвідомлює механізми функціонування мереж та маніпулювання свідомістю: 29 % студентів вважають, що соціальні мережі ґрунтуються на алгоритмах, які вивчають їх інтереси і можуть керувати їх увагою; 43 % – що вони містять персоналізовану стрічку новин; 18 % спрямовані на те, щоб користувач проводив якомога більше часу в мережі. Дослідження мотивів використання соціальних мереж та залежності від них у більшості виявили: спілкування 96 %, підтримка стосунків з друзями та близькими 50 %, розвага 44 %.

Поряд з тим, 32 % студентів використовують медіа як ресурс компанійськості, що дає змогу розвивати й підтримувати дружні стосунки. Проте, як зазначають дослідники, є ризики надмірного використання медіа для реального фізичного спілкування. По-перше, опосередковані медіа стосунки створюють ефект полегшеної соціальності – коли можна легко вийти з контакту (з власної ініціативи перервавши зв'язок) у разі виникнення якихось негараздів, не треба вчитися їх долати. По-друге, є ризик заміщення реальних стосунків парасоціальними (однобічним спілкуванням із медіаперсонажами) (Найдьонова, 2015, с. 36).

Відпочинок, відволікання від будених проблем, утеча до віртуальних світів, від неприємностей, міжособових негараздів або рутини засобами

соціальних мереж характерна для 45 % студентів. Соціальні мережі стають ресурсом заповнення часу, вимушеного очікування для 44 % студентів.

На питання «чи траплялись у вас ситуації, коли планували зайти на пару хвилин у соціальні мережі, а провели кілька годин», 62 % студентів відповіли часто, 21 % рідко, 7 % ніколи. Л. Найдьонова зазначає, що частина користувачів у соціальних мережах здебільшого відстежують життя інших і значно менше розповідають про себе. Поки вони спостерігають за іншими, їхнє власне життя минає марно, тобто, по суті, у соціальних мережах відбувається нібито проживання «життя інших» (Найдьонова, 2015, с. 56).

Дослідження емоційної реакції на інформацію в мережі виявило, що 54 % респондентів вказують, що після перегляду стрічки новин відчують, що власне життя не таке цікаве, відчують невдоволення власним життям. На питання, «які емоції ви відчуваєте, коли бачите іконку соціальної мережі», 71 % говорять про байдужість, бажання скоріше відкрити виявляють 25 %, жодних емоцій 7 %. Такі емоції, як сум, хвилювання, страх, сором, нудьга, розчарування, безпека не отримали жодної відповіді.

Порівнюючи й оцінюючи студентами на скільки (від 1 до 10) віртуальний образ у соціальній мережі співпадає з реальним отримали такі результати самооцінки: від 0 до 3 не отримали жодної відповіді, від 4 до 6 по 11 %, 7–8 по 47 %, 9–10 42 %. Досліджуючи відношення студентів до соціального схвалення в мережі, варто зазначити, що в самооцінці студенти в більшості (73 %) виявляють незалежність до схвалення, 21 % указують на важливість позитивної реакції на власні медіапродукти та появу негативних емоцій у випадку відсутності очікуваної підтримки.

В. Бутова зазначає, що постійно взаємодіючи один з одним за допомогою онлайн-листування, інколи користувачі надають більшу перевагу он-лайн спілкуванню, проводять більшу часу в мережі, готові витратити кошти для підтримки спілкування в мережі (Бутова, с. 64). З часом у людини може розвиватися патологічна необхідність постійного перебування в он-лайн, від якої він уже не може позбутися самостійно. На питання анкети «Чи будете Ви користуватися соціальними мережами, якщо вони стануть небезкоштовними?»: «так, не залежно від ціни» – не отримали жодної відповіді; «так, за адекватну ціну» – відповіли 14,3 % студенти; 25 % студентів дали відповідь – «ні, не буду оплачувати» і важко було відповісти для 39,3 % студентів. Певна залежність від соціальних мереж як зручного інструменту підтримки соціальних контактів, на думку В. П. Лютого, є нормальним культурно обумовленим станом сучасної людини (Лютий, 2014, с. 39). Адикція проявляється в постійному або періодичному переживанні особою невтримного й невгамованого потягу до певної активності, нездатністю контролювати тривалість та інтенсивність даної активності й узгоджувати її з іншою життєво важливою діяльністю.

У нашому дослідженні, як вище зазначалося, вивчення медіаграмотності студентів розглядалось більшою мірою як засіб. На прикладі медіаграмотності, як актуальної для сучасної людини якості, проаналізовано ефективність навчально-наукового педагогічного проекту у формуванні дослідницької компетентності майбутнього вчителя. Відповідно до принципів проектно-тренінгового, компетентнісного, студенто-центрованого, контекстного підходів виокремлено та схарактеризовано його структуру (таблиця 1).

Таблиця 1

Структура науково-навчального педагогічного проекту дослідження медіаграмотності учнів початкової школи

	Термін проведення / навчально-наукові завдання	Продукти проекту
1 етап		
1.	Формування творчих груп	Творчі групи, самоврядування проекту
2.	Вибір напрямку дослідження медіаграмотності учнів початкової школи	Індивідуальні та групові теми дослідження
3.	Розробка діагностичних методик	Анкети за обраними напрямками
2 етап		
4.	Пілотна апробація діагностичних методик	Практичні рекомендації до вдосконалення анкет
5.	Експертна оцінка діагностичних методик психологами шкіл	Експертні рекомендації до вдосконалення анкет
6.	Друк анкет	Анкети
3 етап		
7.	Проведення анкетування	Результати дослідження
8.	Аналіз результатів дослідження	Узагальнені результати дослідження в класах та в паралелях учнів початкової школи
4 етап		
9.	Проведення системи виховних формуючих заходів	Акції, виховні заходи Розвиток медіаграмотності школярів
5 етап		
10.	Написання наукових статей та методичних матеріалів	Студентські статті
11.	Друк збірок методичних розробок та наукових статей	Студентські збірки за результатами проведеного проекту

Спільний проект школи та університету включав: 1) розробку діагностичних матеріалів для учнів початкової школи і самих дослідників (студентів фізико-математичного та природничо-географічного факультетів), методичних розробок виховних заходів у межах вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка»; 2) пілотна апробація, експертна оцінка діагностичних методик та методичних розробок, друк анкет; 3) проведення дослідження медіаграмотності учнів у період навчальної практики в

початковій та основній школі (таблиця 2); 4) проведення системи виховних формувальних заходів; 5) висвітлення отриманих результатів, підготовка до друку збірок методичних розробок та наукових статей матеріалів.

На основі вивчення теорії питання, ґрунтуючись на результатах вивчення учнівських анкет, студентами у співпраці з учителями визначено основні чотири напрями для виховної роботи етапу проведення системи виховних формувальних заходів навчально-наукового проекту: нетикет, кібербулінг, соціальні мережі, мультиплікаційні та телевізійні соціальні норми, медіаторчість та селфі. Тематика знайшла відображення у виховному тижні, проведеному студентами у процесі навчальної педагогічної практики. Планування виховного тижня за результатами проведеного дослідження стало спільною справою студентського колективу адміністрації школи (таблиця 2) (Тиждень медіаграмотності: проект школи та університету, 2019, с. 5).

Таблиця 2

**План проведення тижня медіаграмотності студентами 2 курсу
в період навчальної практики**

	Час проведення	Дата / Захід	Учасники / Відповідальні
		Вівторок 19.11.2018р.	
1.	8 ⁰⁰ -12 ⁰⁰	Акція «Інстаграм сторінка»	Учні 3-4 класів / студенти
		Середа 20.11.2018 р.	
2.	10 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Шкільна пошта «Пошта добрих SMS»	Учні 3-4 класів / студенти
		Четвер 21.11.2018 р.	
3.	9 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Акція «Поділись новиною: шкільна газета Faceschool»	Учні 3-4 класів / студенти
4.	8 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Виховні заходи у класах «Медіаграмотний Я і Ти»	Учні 3-4 класів / студенти
		П'ятниця 22.11.2018 р.	
5.	9 ⁰⁰ -12 ⁰⁰	Відкритий мікрофон «Бути медіаграмотним це ...»	Учні 3-4 класів / студенти
6.	8 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	Виховні заходи у класах «Медіаграмотний Я і Ти»	Учні 3-4 класів / студенти

Досліджуючи ефективність навчально-наукового педагогічного проекту, варто зазначити, що 96 % студентів, які взяли участь у проекті (ЕВ), розробили анкети, з них 58 % студентів отримали позитивну експертну оцінку (18 % отримали дозвіл на проведення дослідження без доопрацювання методик); 47 % студентів оформили результати проведеного дослідження та подали до друку у студентську монографію наукові статті, на противагу, 12 % студентів, які навчалися за традиційною системою навчання (КВ). Тематику статей стали: дослідження явища кібербулінгу в середовищі учнів початкових класів, соціальні мережі та інтереси учнів початкових класів, медіаконтент і брендінг: пріоритети учнів початкової школи, дослідження інтересів

молодших школярів у реальному житті й мережі інтернет (Дослідження медіаграмотності: проект школи та університету, 2019).

На питання «Чи важлива спеціальна виховна робота з медіаграмотності для учнів» отримали відповіді в експериментальній та контрольній виборці відповідно: так – 69 %, 43 %; ні – 7 %, 10 %; не знаю – 24 %, 47 %.

Вивчення розуміння дослідниками сутності поняття медіаграмотність в експериментальній та контрольній вибірках виявили кількісну перевагу (сформулювали визначення 97 % студентів, які взяли участь у проекті, 53 % студентів, які навчалися за традиційної організації навчання) і якісну пріоритетність відповідей експериментальної вибірки студентів (таблиця 3).

Таблиця 3

Визначення сутності поняття «медіаграмотність» майбутніми вчителями

%	Характеристика відповіді	Приклади визначень сутності поняття «медіаграмотність» студентами експериментальної вибірки»
21%	вичерпні відповіді	<ul style="list-style-type: none"> – сукупність навичок, які допомагають людям критично аналізувати інтернет інформацію, правильно користуватися інтернет ресурсами та мережами; – це обізнаність, знання та вміння в користуванні інтернет-ресурсами, правильна поведінка в мережі, правила спілкування в ній; знання можливих небезпек, які приховує інтернет; використання інтернету, соціальних мереж з користю; створення й популяризація власних медіапродуктів: відео, аудіо, мультиплікації; правильне і обачне користування медіа
69%	близькі до сутності поняття	<ul style="list-style-type: none"> – уміння користуватися соціальними мережами і критично оцінювати та створювати новини, повідомлення; – уміння критично оцінювати інформацію, яку отримуємо через медіа; – це сукупність навичок та вмінь, які допомагають людині орієнтуватися в інформаційному просторі; – це сукупність навичок та вмінь, які дозволяють людям оцінювати повідомлення медіа та аналізувати його, а також розуміти вплив такої інформації; – медіаграмотність дозволяє споживачам критично аналізувати медіаповідомлення з тим, аби помічати там пропаганду, цензуру або односторонність у новинах і програмах суспільного інтересу; – знання, які дозволяють людям аналізувати та оцінювати інформацію медіа та їхній вплив на суспільство; – уміння аналізувати та критично оцінювати інформацію в мережі
17%	неточні, сформульовані не категоріально	<ul style="list-style-type: none"> – набір компетентностей, для участі в житті медійного суспільства; – це вміння відокремити головну інформації від «води» .... «насіння від шолухи»; – сукупність знань, навичок та вмінь
3%	Неправильні	<ul style="list-style-type: none"> – процеси функціонування медіа в суспільстві

Педагогічними умовами навчально-наукового педагогічного проекту стали: 1) інтеграція навчальної, практичної і наукової складових педагогічної підготовки майбутніх учителів єдиною дослідницькою проблемою; 2) апробація навчального здобутку в середовищі педагогічного процесу; 3) співпраця педагогічного колективу школи (учителів початкової та основної школи, психологів, соціальних педагогів) з гуртом студентів у розробці матеріалів проекту та їх експертної оцінки; 4) практична орієнтація завдань: навчальних (робота на лекційних, практичних заняттях, самостійна робота студентів), науково-дослідницьких (матеріали дослідження медіаграмотності учнів), методичних (розробка методичних матеріалів виховного тижня), об'єднання їх єдиною лінією проекту; 5) самоврядування та наявність ситуації відповідальності кожного за успіх проекту.

Висновки. Отже, у дослідженні розглянуто технологію навчально-наукового педагогічного проекту, який об'єднав аудиторне навчання та самостійну роботу студентів, реалізацію навчальних завдань дисципліни «Педагогіка», організацію і проведення навчальної педагогічної практики, проведення педагогічного дослідження.

Системоутворювальною дефініцією проекту визначено актуальну в сучасному суспільстві медіаграмотність. Медіакомпетентність учнів у спільному проекті школи та університету розглядали як здатність і готовність особистості до здоров'язбережувальної взаємодії з медіа; грамотного пошуку інформації, її критичної оцінки; творчого й відповідального створення та поширення медіатекстів, самопрезентації і самореалізації засобами медіа; безпечної й цивілізованої поведінки та спілкування у віртуальному середовищі.

Педагогічними умовами навчально-наукового педагогічного проекту визначено: інтеграцію навчальної, практичної і наукової складових педагогічної підготовки майбутніх учителів єдиним проектом; перспективність апробації набутого здобутку в реальному педагогічному процесі; співпрацю студентів і педагогічного колективу школи; практичну орієнтацію навчальних, науково-дослідницьких, методичних завдань, їх об'єднання єдиною лінією проекту; студентське самоврядування в проекті.

Перспективи подальших досліджень. З метою розвитку наукової творчості майбутніх учителів подальшого вивчення потребує аналіз ефективності формування дослідницької компетентності майбутніх учителів у навчально-науковому педагогічному проекті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурова, В. А. *Соціально-психологічні аспекти Інтернет-зависимості*. Режим доступу: <http://user.lvs.ru/vita> (Burova, V. A. *Socio-psychological aspects of Internet dependence*. Retrieved from: <http://user.lvs.ru/vita>).

2. *Всесвітній день дитини: проект школи та університету*. (2018). Суми: ФОП Цьома С.П. (*World day of the child: the project of school and university*. (2018). Sumy: FOP Tsioma S.P.).

3. Коваленко, Н. В. (2018). *Дослідження медіаграмотності: проект школи та університету: збірка студентських наукових робіт*. Суми (Kovalenko, N. V. (2018). *Media Literacy Research: School and University Project: Collection of Students' Research Papers*. Sumy).

4. Коваленко, Н. В. (2016). Навчальна педагогічна практика як проект школи і університету. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (50), 188-196 (Kovalenko, N. V. (2016). Educational pedagogical practice as a project of school and university. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 6 (50), 188-196).

5. *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (Concept of implementation of media education in Ukraine)*. Retrieved from: <http://balakliya-school2.edu.kh.ua>

6. Лютий, В. П., Коломієць, К. С. (2014). Залежність від соціальних мереж як проблема сучасних студентів. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*, 3-4, 6-12. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2014_3-4_3 (Liutyi, V. P., Kolomiiets, K. S. (2014). Dependence on social networks as a problem for contemporary students. *Bulletin of the Academy of Labor and Social Relations of the Federation of Trade Unions of Ukraine*, 3-4, 6-12. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2014_3-4_3).

7. *Медіаграмотність потрібно запровадити в практику кожного вчителя (Media literacy should be introduced into the practice of each teacher)*. Retrieved from: <http://www.ukr.life/uk/osvita/mediagramotnist-potribno-zaprovaditi-v-praktiku-kozhnogo-vchitelya-liliya-grinevich/>

8. Найдьонова, Л. А. (2015). *Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу*. Кіровоград: Імекс-ЛТД (Naidenova, L. A. (2015). *Mediapsychology: The Basis of Reflexive Approach*. Kirovohrad: Imex-LTD).

9. *Тиждень медіаграмотності: проект школи та університету*. (2018). Суми: ФОП Цьома С.П. (*Week of media literacy: the project of school and university*. (2018). Sumy: FOP Tsioma S.P.).

10. *Тиждень толерантності: проект школи та університету*. (2017). Суми: ФОП Цьома С.П. (*Week of Tolerance: School and University Project*. (2017). Sumy: FOP Tsioma S.P.).

РЕЗЮМЕ

Коваленко Наталия. Медиаграмотность как предмет изучения и проектообразующая дефиниция в учебно-научном педагогическом проекте.

Основываясь на ретроспективном анализе собственной педагогической практики раскрыты особенности организации учебно-научного педагогического проекта, который объединил изучение учебной дисциплины «Педагогика», проведение студенческого психолого-педагогического исследования и учебной пропедевтической практики будущего учителя. Охарактеризована структура совместного проекта школы и университета: разработка диагностических методик психолого-педагогического исследования и методических разработок воспитательных мероприятий; пилотная апробация, экспертная оценка диагностических методик и методических разработок; проведения исследования в период учебной практики в начальной школе; проведение системы воспитательных формирующих мероприятий в начальной и основной школе; освещение полученных результатов (подготовка к печати статей, печать сборников материалов).

Ключевые слова: педагогическая профессиональная подготовка, научно-исследовательская работа студентов, исследовательская компетентность будущего учителя, практическая педагогическая подготовка, учебная педагогическая практика, учебно-научный педагогический проект, технология формирования исследовательской компетентности будущих учителей.

SUMMARY

Kovalenko Nataliia. Media literacy as a subject of study and a project-forming definition in the educational-scientific pedagogical project.

The study examines the pedagogical conditions of the educational-scientific pedagogical project, which combines learning in the classroom, independent work of students, realization of educational tasks of the discipline "Pedagogy"; organization and conducting of educational pedagogical practice and carrying out of pedagogical research. The system-forming definition of the project has been determined the media literacy in the modern society.

In accordance with the principles of project-training, competence, student-centered, contextual approaches, the structure of educational-scientific pedagogical project, which consists of the following stages, is distinguished and characterized: 1) development of diagnostic materials for elementary school pupils and the researchers themselves (formation of creative groups, choice of direction of research of media literacy of elementary school pupils, development of diagnostic techniques); 2) pilot testing of diagnostic techniques, expert assessment of diagnostic techniques and methodological materials in elementary and general school; 4) conducting a system of educational formation activities; 5) coverage of the results (preparation for the publication of articles, publication of a collection of materials).

The experiment was attended by pupils of 3–4 grades (360 persons) and students of the 2nd year of the Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko (99 persons): experimental selection (56 persons) – students of physical-mathematical and natural-geographical faculties and control group (43 persons) – students of other faculties. In order to identify the effectiveness of the educational-scientific pedagogical project, criteria have been developed, a scale, which includes points from 0 to 100, has been proposed, and the arithmetic average is determined in both groups. The following values were obtained for the experimental and control groups respectively: independence at the project stages (87 points, 63 points); the quality of methodological materials and methods of psychological-pedagogical research (91 points, 42 points); realization of the developed materials in the pedagogical process of the school (63 points, 28 points); publication of the results of the study (93 points, 21 points).

Pedagogical conditions of educational-scientific pedagogical project have been defined: 1) integration of educational, practical and scientific components of pedagogical training of future teachers with the help of a single research problem; 2) approbation of educational achievements in the environment of the pedagogical process; 3) cooperation of the pedagogical staff (teachers of elementary and secondary schools, psychologists, social educators) with a group of students in the development of project materials for their expert evaluation; 4) practical orientation of the tasks of training (work at lectures, practical classes, independent work of students), research (materials of the study of students' media literacy), methodological (development of educational materials of the educational week), uniting them with a single line of the project; 5) self-government and existence of a situation of responsibility of every student for the success of the project.

In order to develop the scientific creativity of future teachers, further study will require an analysis of the effectiveness of forming the research competence of future teachers in the educational-scientific pedagogical project.

Key words: pedagogical professional training, research work of students, research competence of the future teacher, practical pedagogical training, educational pedagogical practice, educational-scientific pedagogical project, technology of formation of research competence of future teachers.